

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAP-
PORTEURS voor de ontwerpen van wet:

1°. betreffende:

- a. een algemene weduwen- en wezenverzekering;
- b. een interim-regeling inzake beperking van samenloop van pensioenen en uitkeringen ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet met renten en uitkeringen ingevolge de Ongevallenwetten, bijlagen op die renten en uitkeringen en toeslagen op renten krachtens de Invaliditeitswet (5390);

2°. tot wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting (5391).

De overweging van deze wetsontwerpen in de afdelingen der Kamer gaf aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Inleiding

Vrij algemeen verklaarde men de onderhavige wetsontwerpen met instemming te begroeten, gezien de grote betekenis, welke aan het tot stand komen van een algemene weduwen- en wezenverzekering moet worden toegekend. De bereidheid, welke in de Tweede Kamer tot uiting was gekomen, om ter wille van de te dezen in het geding zijnde belangen een snelle afdoening van deze ontwerpen te bevorderen, vond vrijwel zonder uitzondering sterke weerklank.

Vele leden verklaarden hun bijdrage tot dit verslag te willen beperken tot de hieronder volgende opmerkingen en bij de openbare behandeling van deze wetsontwerpen slechts een enkel onderdeel ter sprake te zullen brengen. Zij stelden voorop, dat zij zich konden verenigen met vorengenoemde wetsontwerpen. Deze leden deelden het ook in de Tweede Kamer algemeen levende gevoelen, dat met de invoering op de kortst mogelijke termijn van een algemene weduwen- en wezenverzekering — naar welke voorziening immers reeds geruime tijd wordt uitgezien — een volksbelang van de eerste orde is gemoeid (verslag van de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Volksgezondheid uit de Tweede Kamer nopens de onder 1°. genoemde wetsontwerpen, blz. 3, linkerkolom). Zij konden zich dan ook volkomen verenigen met een parlementaire behandeling van deze wetsontwerpen, waarbij wordt afgezien van een uitvoerige schriftelijke voorbereiding. Deze beperking toch kan ertoe leiden, dat de wetsontwerpen spoedig tot wet worden verheven, zodat de datum van invoering mogelijk nog vóór 1 januari 1960 is gelegen. Vorenbedoelde beperking in de wijze van behandeling, welke afwijkt van de gebruikelijke gang van zaken bij zeer belangrijke wetsontwerpen, achtten deze leden ook verantwoord, omdat aan het tot stand komen van de onderwerpelijke wetsontwerpen gedegen studies en daarop gebaseerde doorwrochte adviezen waren voorafgegaan. Voorts was hun opvatting te dezen ook beïnvloed door de verwachting, dat de onderhavige regeling, nadat hiermede in de praktijk enige ervaring zal zijn opgedaan, vrij spoedig, overeenkomstig de in de Tweede Kamer aangenomen motie van orde van de vaste Commissie voor Sociale

Zaken en Volksgezondheid, nogmaals aan het oordeel van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, ten einde de wenselijkheid van het aanbrengen van wijzigingen nader te onderzoeken (Gedrukt stuk, Tweede Kamer, 5390, nr. 16; *Handelingen*-Tweede Kamer dezer zitting, blz. 3640).

Een groot aantal leden sloot zich bij het bovenstaande aan.

Enigen hunner herinnerden eraan, dat zij in het verleden reeds meermaals, o.a. bij de openbare behandeling van het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk XII der rijksbegroting voor het dienstjaar 1958, erop hadden aangedrongen aan het tot stand komen van een verzekering, als thans aan de orde is, grote prioriteit te verlenen (*Handelingen*, zitting 1957—1958, blz. 3122). Naar hun mening is de zorg voor weduwen en wezen, die — zoals de ervaring leert — na het heengaan van de echtgenoot en vader veelal in moeilijke financiële omstandigheden verkeren, een zaak, welke de Overheid ten eerste aangaat. Zij stelden zich dan ook voor, deze wetsontwerpen, waarmee wordt beoogd in de vorm van een algemene risicoverzekering een basisvoorziening voor weduwen en wezen te treffen, hun steun te geven. Te meer waren zij hiertoe bereid, daar de zorg voor de weduwen en de wezen ons door **Gods Woord** wel bijzonder op het hart wordt gebonden.

Verscheidene hunner verklaarden met de Minister, die deze wetsontwerpen aan de overzijde van het Binnenhof heeft verdedigd, van oordeel te zijn, dat het tot stand brengen van een algemene weduwen- en wezenverzekering het inlossen van een ereschuld jegens deze personen betekent (*Handelingen* dezer zitting, blz. 3630, linkerkolom). Voorts merkten zij op met genoegen te hebben vastgesteld, dat de onderwerpelijke voorstellen, zoals ook bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer, door het lid dier Kamer de heer De Kort, is gezegd, vrijwel geheel in overeenstemming zijn met het door de Sociaal-Economische Raad in januari uitgebrachte advies inzake een weduwen- en wezenverzekering (ib. blz. 3596, rechterkolom). Uit de door deze raad verzamelde gegevens blijkt immers duidelijk, hoe groot de financiële nood onder de weduwen en wezen is. De bestaande wettelijke voorzieningen te dezen zijn zeer onvolledig en te enenmale onvoldoende, terwijl de privaatrechtelijke regelingen op dit stuk verre van toereikend zijn. Het kwam de hier aan het woord zijnde leden voor, dat de weduwen en wezen reeds al te lang op een redelijke voorziening hebben moeten wachten. Ook zij achtten het een zedelijke verplichting de invoering van de voorgestelde verzekering op zo kort mogelijke termijn — liefst vóór 1 januari 1960 — te bevorderen (memorie van toelichting nopens het wetsontwerp Algemene weduwen- en wezenverzekering, blz. 21, linkerkolom).

Deze leden waren eveneens bereid zich in hun beschouwingen over de in bespreking zijnde materie te beperken. Evenwel wilden zij reeds thans uiting geven aan de verlangens, welke met betrekking tot de verschillende onderdelen van deze wetsontwerpen in hun kring leven. Zij verklaarden er echter volledig mede akkoord te gaan, dat de evenbedoelde opmerkingen, welke voornamelijk in de voorlaatste paragraaf van dit verslag zijn weergegeven, eerst in discussie komen, wanneer in overeenstemming met de door de Tweede Kamer aangenomen motie van orde, in dit verslag reeds eerder genoemd, de merites van de thans voorgestelde regeling nogmaals in bespreking zullen komen. Zij achtten het dan ook onnodig, dat de Regering thans op hun opmerkingen, opgenomen in § 4, ingaat.

Sommige leden verklaarden eveneens de onderhavige wetsontwerpen met instemming te begroeten. Ook zij waren gaarne bereid eraan mede te werken, dat een algemene weduwen- en wezenverzekering spoedig tot stand zal komen.

Intussen achtten zij het toch wel noodzakelijk de aandacht te vestigen op een aantal punten in de voorgestelde regeling, welke naar hun mening onbevredigend en zelfs onrechtvaardig zijn. Om hun bezwaren te ondervangen, zouden huns inziens enige niet onbelangrijke wijzigingen daarin noodzakelijk zijn. De mogelijkheid hiertoe, zo merkten zij op, zal zich voordoen, wanneer de onderwerpelijke regeling vóór het zomerreces der Tweede Kamer in 1961 nogmaals in die Kamer aan een gedachtenwisseling zal worden onderworpen.

Vele andere leden verklaarden, dat ook zij ten eerste instemden met de strekking van de onderhavige wetsontwerpen. Het stemde hen tot grote voldoening, dat reeds korte tijd na het tot stand komen van de Algemene Ouderdomswet de voorbereiding van de algemene weduwen- en wezenverzekering was ter hand genomen. Zij wilden niet nalaten in dit verband op te merken, dat de vorige Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid huns inziens terecht de indiening van dit belangrijke wetsontwerp mede had bevorderd, niettegenstaande er toenmaals grote politieke spanningen heersten.

De wijze, waarop de onderhavige ontwerpen van wet aan de overzijde van het Binnenhof waren behandeld, had deze leden niet kunnen bevredigen. Deze wijze van behandeling had huns inziens slechts één goede zijde gehad, t.w., dat deze ontwerpen reeds thans ter discussie in deze Kamer zijn. Geen der problemen echter, waarvoor de voorgestelde regeling ons stelt, is in de Tweede Kamer, zo voegden zij hieraan toe, op een zodanige manier behandeld, dat daaruit conclusies zouden kunnen worden getrokken. Naar het oordeel van deze leden blijft de Eerste Kamer dan ook weinig anders over dan zich bij de behandeling van deze wetsontwerpen te beperken, zoals dit in de Tweede Kamer was geschied, en zich eveneens op het standpunt te stellen, dat de gang van zaken ten aanzien van de onderwerpelijke regeling, zo deze tot wet zal zijn verheven, dient te worden afgewacht, voordat tot het overwegen van wijzigingen zal worden overgegaan. Niettemin wilden deze leden enkele opmerkingen maken bij de onderwerpen, welke elders in dit verslag ter sprake zullen worden gebracht.

§ 2. Het karakter der voorgestelde regeling

Verscheidene leden achtten het juist, dat de algemene weduwen- en wezenverzekering slechts een zgn. bodempensioen zal garanderen. Zij voegden hieraan echter toe, dat het nog wel noodzakelijk is het tot stand komen van bijzondere pensioenvoorzieningen en het verbeteren van bestaande voorzieningen te dezen te bevorderen. In het bijzonder heeft hier, zo merkten zij op, het georganiseerde bedrijfsleven een belangrijke taak te vervullen.

Sommige leden sloten zich bij de vóór hen aan het woord zijnde leden in zoverre aan, dat ook zij de opzet van de voorliggende regeling, nl. om iedere weduwe en wees een minimuminkomen te garanderen, juist achtten. Zij wezen er echter met nadruk op, dat een dergelijke regeling ruimte moet laten voor het treffen van voorzieningen uit eigen verantwoordelijkheidsbesef.

Deze leden hadden er begrip voor, dat de uitkeringen krachtens de algemene weduwen- en wezenverzekering, evenals dit het geval is met de uitkering ingevolge de Algemene Ouderdomswet, zullen worden gekoppeld aan de algemene loonindex. Toch wilden ook zij er ernstig tegen waarschuwen in den vervolge al te zeer te streven naar waardeverste uitkeringen. De toepassing van dergelijke indexclausules brengt huns inziens onvermijdelijk mede, dat een reeds begonnen inflatiebeweging wordt versterkt.

De aard van de in het betreffende ontwerp voorgestelde voorziening leidt, zo merkten de leden, hier aan het woord, nog op, tot een regeling, welke aanzienlijk ingewikkelder is dan die van de Algemene Ouderdomswet. Het streven om de thans aan de orde zijnde regeling desondanks zoveel mogelijk bij die van laatstgenoemde wet te doen aansluiten zal huns inziens op een aantal punten onbillijkheden veroorzaken, welke in bepaalde gevallen als zeer schrijnend zullen worden gevoeld. Deze leden stelden zich voor hierop verder in dit verslag terug te komen.

Verscheidene leden verklaarden ermede in te stemmen, dat ook de ongehuwde mannen en vrouwen bij deze verzekering zullen worden betrokken, nl. wat de premiebetaling aangaat. Het karakter van een sociale verzekering brengt immers mede, dat zij algemeen is. Hierbij staan naar het oordeel van deze leden het christelijk beginsel van de naastenliefde en dat van de solidariteit op de voorgrond. Met een groot deel van de leden van de S.E.R. waren zij van mening, dat het bij de weduwen- en

wezenverzekering gaat om de bescherming tegen geldelijke gevolgen van een bepaald risico van de groep in haar totaliteit en dat dus de lasten gemeenschappelijk dienen te worden gedragen (memorie van toelichting nopens het sub 1°, genoemde ontwerp van wet, blz. 20, linkerkolom). Uitzonderingen op deze verzekering achtten de leden, hier aan het woord, dan ook niet passend. Maar ook op grond van praktische overwegingen dienen uitzonderingen huns inziens te worden afgewezen. In dit verband wilden zij intussen niet nalaten uitdrukking te geven aan hun vreugde, dat ook de Regering erkent, dat de algemene lastenpositie der ongehuwden moet worden herzien (nota naar aanleiding van het verslag der Tweede Kamer nopens de sub 1°, genoemde ontwerpen van wet, stuk nr. 9, blz. 1). Er zal bij de samenstelling der belastingtarieven terdege mede rekening moeten worden gehouden, dat de te betalen sociale premies voor de ongehuwde een extralast vormen.

Enige leden sloten zich in belangrijke mate aan bij hetgeen de leden, vóór hen aan het woord, hadden betoogd. Bijzonder bezwaarlijk achtten zij het, dat de op de ongehuwde vrouwen rustende lasten door de voorgestelde regeling zullen worden verzwakt. Wanneer de onderhavige ontwerpen tot wet zullen zijn verheven, zal ook h.i. een herziening van het tarief der loon- en inkomstenbelasting voor ongehuwden, derhalve van het tarief, dat wel wordt aangeduid als de „strafklasse”, urgenter zijn dan ooit (verslag van de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Volksgezondheid uit de Tweede Kamer nopens de onder 1°, genoemde wetsontwerpen, blz. 1).

Ook hadden deze leden er oog voor, dat een technische regeling, welke waardevastheid van de uitkeringen moet waarborgen, slechts mogelijk is in de vorm van een omslagstelsel, waaraan de gehele bevolking deelneemt, onafhankelijk van leeftijd of burgerlijke staat, derhalve een volksverzekering. Zij konden zich er dan ook mede verenigen, dat de solidariteitsgedachte de grondslag van de onderwerpelijke regeling vormt. Echter voelden zij zich wel genoopt er tevens tegen te waarschuwen dit solidariteitsbeginsel in het vervolg steeds te zeer op de voorgrond te stellen, zodra het erom gaat maatregelen te rechtvaardigen, welke ten doel hebben door middel van verzekeringen in sociale behoeften te voorzien.

Met betrekking tot het betalen van een premie door ongehuwden stelden vele andere leden zich op het standpunt, dat het moeilijk zou zijn te dezen te differentiëren, aangezien men dusdoende bij het bepalen van de premie niet zou mogen nalaten rekening te houden met de leeftijd, waarop de betrokkene in het huwelijk treedt, en voorts ook met de leeftijd van de vrouw, waarmede men huwt. De kans, dat een recht op weduwenpensioen ontstaat, zo merkten deze leden op, neemt nl. in sterke mate toe, naarmate de leeftijd van de man die van de vrouw overtreft. Dit verschil in leeftijd tussen man en vrouw, aldus verder deze leden, doet zich wederom meer voor, naarmate de man op latere leeftijd in het huwelijk treedt. Zij concludeerden, dat een oplossing van de hier optredende moeilijkheden ook huns inziens veelmeer zal moeten worden gezocht in een wijziging van het ongehuwdentarium van de inkomsten- en loonbelasting dan in een differentiatie in de premie, te voldoen door gehuwden en ongehuwden.

Sommige leden, zij, die reeds hadden te kennen gegeven, dat het streven, de algemene weduwen- en wezenverzekering zoveel mogelijk te doen aansluiten bij de Algemene Ouderdomswet, onbillijkheden zal veroorzaken, hadden weinig waardering voor een regeling, krachtens welke de ongehuwde vrouw verplicht wordt gedurende haar gehele leven premie te betalen voor een verzekering, waarvan zij nimmer zal kunnen profiteren. Het beroep op de solidariteit achtten deze leden onvoldoende om een regeling, als hier bedoeld is, te schragen. Ook het argument, dat de ongehuwd blijvende vrouwen zelf als kind wees hadden kunnen worden, achtten zij onjuist. Deze mogelijkheid bestaat immers evenzeer voor gehuwden.

Een analoge, hoewel minder schrijnende onbillijkheid zagen deze leden in de regeling van de positie van de gehuwde, werkende vrouw. Deze zal immers over haar eigen inkomen evenzeer premieplichtig zijn als haar echtgenoot over het zijne, zodat een echtpaar, waarvan ook de vrouw werkt, voor een-

zelfde voorziening tweemaal premie zal betalen. Deze leden zagen in, dat dit bezwaar, doordat een maximumgrens is gesteld voor het inkomen, waarover premie moet worden betaald, voor de hogere inkomens wegvalt. Voor alle echtparen, waarvan het gezamenlijke inkomen beneden het maximum van het premieplichtig inkomen ligt, blijft het aangevoerde bezwaar echter in volle omvang bestaan. Daarbij moet men voor ogen houden, zo voegden deze leden hieraan toe, dat juist op deze echtparen, welke toch zeer zeker een niet onbelangrijke groep vormen, de premieplicht het zwaarste zal drukken.

De leden, hier aan het woord, vroegen zich af, of uit deze bezwaren niet moet worden geconcludeerd, dat het juist zou zijn alleen de mannen premieplichtig te doen zijn. Ook naar algemeen gevoelen rust op de man de plicht tijdig voorzieningen te treffen voor het geval, dat hij komt te overlijden. Zij meenden voorts, dat het een eenvoudige zaak zou zijn, de verplichting voor de onderwerpelijke verzekering premie te betalen, te beperken tot mannen en dat dit geen administratieve moeilijkheden van ernstige aard zou behoeven te veroorzaken.

§ 3. Van het recht op uitkering

Vele andere leden gingen gaarne akkoord met de bepaling, vervat in het eerste lid, sub a, van artikel 8 van het wetsontwerp betreffende een algemene weduwen- en wezenverzekering, krachtens welke slechts dan in verband met de aanwezigheid van kinderen aan weduwen pensioen zal worden verleend, indien een tot haar huishouden behorend kind jonger is dan 18 jaar. Zij achtten het beter te dezen een voor elk geval gelijke leeftijdsgrens te stellen dan een variabele, met het toekennen van kinderbijslag verbondene, zoals in het advies van de S.E.R. was aanbevolen. Ingevolge de voorgestelde regeling zal immers worden ontkomen aan de moeilijkheid, welke bij het aanvaarden van het advies van de S.E.R. zou zijn gerezen, te weten, dat in bepaalde gevallen door een zelfstandige beslissing van betrokkene de duur van de uitkering zou kunnen worden verlengd. Indien toch de duur van de uitkering wordt gebonden aan die van de kinderbijslag volgens de huidige kinderbijslagregeling, zou deze kunnen worden verlengd tot het 27ste levensjaar van het kind en zou de verleiding kunnen ontstaan het kind onderwijs te doen volgen tot het deze leeftijd heeft bereikt, om daarmee de uitkering tot dat tijdstip in stand te houden.

Verscheidene leden konden zich ermede verenigen, dat het niet in de bedoeling ligt aan elke weduwe tot haar 65ste jaar een uitkering uit hoofde van de aan de orde zijnde regeling te verlenen. Deze regeling immers zal een volksverzekering zijn en uit dien hoofde behoort een weduwe, naar de mening van deze leden, alleen dan recht op pensioen te hebben, indien zij geacht moet worden niet in haar levensonderhoud te kunnen voorzien. Het stellen van een leeftijdsgrens voor het ingaan van het recht op uitkering achtten zij dan ook in beginsel wel juist.

Deze leden hadden met belangstelling kennis genomen van hetgeen de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid a.i. tijdens de openbare gedachtenwisseling over deze wetsontwerpen in de Tweede Kamer had medegedeeld over de mogelijkheden voor vrouwen om in het arbeidsproces te worden opgenomen (*Handelingen* dezer zitting, blz. 3625). Zij zagen in, dat de mogelijkheden te dezen van betekenis zijn voor het bepalen van de leeftijdsgrens, waarop het recht op uitkering dient in te gaan. Niettemin wilden zij er met nadruk op wijzen, dat weduwen in de leeftijd tussen 45 en 50 jaar veelal zowel fysiek als psychisch in een moeilijke periode verkeren, zodat bezwaarlijk van haar gevraagd kan worden, zich aan ingrijpende wijzigingen van haar levensomstandigheden aan te passen.

Vele andere leden verklaarden, in het algemeen met de laatstafgetreden Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en met de S.E.R. van oordeel te zijn, dat voor vrouwen, die op oudere leeftijd weduwe worden, een voortdurende uitkering nodig is en voorts, dat voor vrouwen, die op jongere

leeftijd weduwe worden en die geen kinderen tot haar last hebben, zowel op psychologische en sociale als op financiële gronden slechts een tijdelijke uitkering juist kan worden geacht (memorie van toelichting nopens het ontwerp van wet betreffende een algemene weduwen- en wezenverzekering, blz. 25, linkerkolom).

Uitermate weinig waardering ontmoette bij een zeer groot aantal leden de bepaling van artikel 8, lid 1, sub c, van het eerste der thans in bespreking zijnde wetsontwerpen.

Sommige leden vreesden, dat er zich moeilijkheden zullen voordoen door de leeftijdsgrens, waarvan de toekenning van het weduwenpensioen afhankelijk zal zijn, zo scherp te bepalen, als in dit artikel geschiedt. Zij achtten het wel bijzonder pijnlijk en onbillijk, dat een kinderloze vrouw, die op 49-jarige leeftijd haar echtgenoot verliest, slechts een tijdelijke overbruggings-toelage zal ontvangen, terwijl een andere vrouw, die hetzelfde verlies lijdt, doch eerst op 50-jarige leeftijd, het volle pensioen zal genieten totdat zij 65 jaar is. Aangezien verlaging van de leeftijdsgrens analoge „zure grensgevallen” niet zou ondervangen, zou men, naar de mening van deze leden, kunnen overwegen het weduwenpensioen geleidelijk te doen opklommen voor de periode tussen 40 en 50 jaar, in die zin, dat b.v. een vrouw, die op 42-jarige leeftijd haar echtgenoot verliest, recht verkrijgt op 20 pct. van de totale uitkering, en zo vervolgens met een naar leeftijd stijgend percentage.

Vele andere leden, die het wel bezwaarlijk achtten, dat een weduwe de 50-jarige leeftijd moet hebben bereikt om voor een tot haar 65ste jaar voortdurende uitkering in aanmerking te komen, waren er zich echter van bewust, dat het bijzonder moeilijk is in deze materie de grenzen te trekken. Legt men immers de grens te hoog, dan benadeelt men een groot aantal weduwen, omdat de mogelijkheid om werk te vinden met het toenemen van de leeftijd steeds geringer wordt. Stelt men echter de grens te laag — deze leden dachten hierbij aan b.v. het bereiken van de 45-jarige leeftijd —, dan betekent dit, dat zij, die op 44-jarige leeftijd weduwe worden, slechts gedurende ten hoogste twee jaren een uitkering zullen kunnen ontvangen en vrouwen, die juist 45 jaar zijn geworden, voordat haar echtgenoot kwam te overlijden, gedurende 20 jaren het weduwenpensioen zullen kunnen genieten. Naarmate de leeftijdsgrens lager ligt, worden deze verschillen, zo merkten deze leden op, groter, hetgeen bij het kiezen van een grens niet uit het oog mag worden verloren.

De hier het woord voerende leden meenden eveneens, dat het nuttig zou zijn een studie te wijden aan een systeem, waarbij de duur van de uitkering, welke de weduwe ontvangt, toeneemt met de leeftijd, waarop zij weduwe wordt. Aldus zou immers de aanpassingstermijn voor een oudere weduwe groter worden dan voor een jongere.

Enige leden vroegen zich ook af, of de leeftijd van 50 jaar niet te hoog is. Het is immers aan gerechte twijfel onderhevig, zo merkten zij op, of een vrouw, die zich gedurende een aantal jaren uitsluitend heeft gewijd aan de zorg voor een gezin en die de leeftijd van 45 jaar heeft bereikt of overschreden, doch nog geen 50 jaar is, wel in staat zal zijn zich een plaats in het arbeidsproces te verwerven. De hier het woord voerende leden zouden er dan ook, naar zij meenden met het lid der Tweede Kamer de heer De Kort, de voorkeur aan hebben gegeven, indien zou zijn voorgesteld de uitkeringen aan de weduwen te doen ingaan op 45-jarige leeftijd (*Handelingen* Tweede Kamer, dezer zitting, blz. 3599). Zij hadden begrepen, dat het in de bedoeling ligt bij wijze van overgangsregeling een zekere veruiming van de groep uitkeringsgerechtigden te bewerkstelligen. Dit nam echter naar hun oordeel niet weg, dat, naar te vrezen is, het aantal grensgevallen, waarbij aan een zekere hardheid niet te ontkomen valt, geenszins gering zal zijn en dat dienengevolge meer weduwen genoopt zullen zijn zich om steun te wenden tot de gemeentelijke diensten voor Sociale Zaken dan deze leden gewenst achten.

Verscheidene leden sloten zich wat betreft het verlagen van de leeftijdsgrens van 50 tot 45 jaar aan bij de leden, vóór hen aan het woord. Zij onderschreven de opvatting van het lid der

Tweede Kamer de heer De Kort, dat een dergelijke verlaging tevens het voordeel zou opleveren, dat de noodzaak, uitzonderingsbepalingen in de regeling op te nemen, vervalt (ib. blz. 3599, rechterkolom).

Sommige leden hadden er bezwaar tegen, dat de gescheiden vrouw van de weduwenuitkeringen zal zijn uitgesloten. Het kwam hun voor, dat zulks in vele gevallen tot onbillijkheden zal leiden en wel met name, indien een huwelijk gedurende vele jaren in stand is gebleven en er gedurende die jaren premie is betaald. Deze leden wierpen derhalve de vraag op, of niet ook de voorzieningen, welke de onderhavige regeling aan weduwen toekent, ten deel zouden moeten vallen aan gescheiden vrouwen, die gedurende een zeker aantal jaren gehuwd zijn geweest en wier echtscheiding, zowel als het overlijden van de gewezen echtgenoot, vallen op een ogenblik, waarop zij, zo zij niet waren gescheiden, als weduwe voor een weduwenpensioen of -uitkering in aanmerking zouden zijn gekomen. In de gedachtengang van deze leden zou een recht, als vorenbedoeld, zonder beperkingen behoren te worden toegekend aan van echt gescheiden vrouwen en wel op dezelfde wijze als zulks in de onderhavige ontwerpen ten aanzien van de „echte” weduwen het geval is. De te dezer zake in de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer nopens het sub 1a vermeld ontwerp (blzz. 2, rechterkolom, en 3, linkerkolom) door de Regering opgeworpen bezwaren zouden huns inziens bij een regeling, als door hen bedoeld, niet van toepassing zijn.

Enige leden verklaarden eveneens de situatie, waarin krachtens de onderhavige regeling de oudere gescheiden vrouw zal komen te verkeren, niet bevredigend. Indien immers ten gevolge van het overlijden van haar gewezen echtgenoot haar alimentatie-uitkering komt te vervallen, zal zij, hoewel zij sociaal gezien in dezelfde toestand verkeert als een weduwe, in tegenstelling tot deze laatste niet in aanmerking komen voor de uitkering krachtens de weduwenverzekering.

Sommige leden merkten nog op, dat bij hen wel enige vragen waren gerezen met betrekking tot de wijze, waarop het recht op uitkering krachtens de voorgestelde regeling zal zijn gebonden aan het deel uitmaken van de Nederlandse gemeenschap. Met name vroegen zij zich af, of het niet al te vrijgevig is om — zoals dit in de onderhavige regeling het geval is — geen andere eis te stellen dan dat de overleden echtgenoot ingezetene van Nederland was. Zij zouden het op prijs stellen hieromtrent een nadere uiteenzetting van de Regering te ontvangen.

§ 4. Artikelen

Verscheidene leden maakten ten aanzien van de onder 1 genoemde wetsontwerpen nog de volgende opmerkingen, waarbij zij er, gelijk in § 1 gezegd, gaarne mede akkoord gaan, dat de Regering in haar antwoord daarop thans niet ingaat.

Het ontwerp van wet betreffende een algemene weduwen- en wezenverzekering

Artikel 8, lid 1, sub b. Zij achtten het juist, gelijk wordt voorgesteld, ook de weduwe, die invalide is, een recht op pensioen te verlenen. Huns inziens zou echter ook een weduwenpensioen moeten worden toegekend, indien de weduwe invalide wordt, terwijl zij in het genot is van de in dit ontwerp bedoelde tijdelijke weduwenuitkering. Zolang een weduwe nog in de periode van aanpassing aan haar weduwenstaat verkeert, kan immers niet worden verwacht, dat reeds dan een wettelijke invaliditeitsverzekering de nodige voorziening zal bieden (vgl. eerderevermelde nota naar aanleiding van het verslag der Tweede Kamer, blz. 4, rechterkolom onderaan).

Artikel 8, lid 4. Zij stelden de vraag, of de Regering niet van oordeel is, dat het uit een oogpunt van wetssystematiek aanbeveling zou verdienen, het in dit lid bepaalde op te nemen in artikel 14.

Artikel 14, lid 1, sub a. Deze leden stelden er prijs op te verklaren, dat het aldaar gestelde hun volledige instemming heeft. Zij waren dan ook van oordeel, dat het niet juist zou zijn geweest, de door de S.E.R. te dezer zake gedane suggestie, nl. om de bewijslast om te keren, te volgen.

Artikel 15, lid 1. De leden, hier aan het woord, zouden er de voorkeur aan geven een weduwe, die hertrouwt, een uitkering ineens te verlenen ter grootte van 2 maal het jaarbedrag van het laatstelijk genoten pensioen, c.q. 2 maal het volle bedrag, dat de weduwe, die hertrouwt in of na de maand, waarin zij de leeftijd van 64 jaar bereikt, nog zou toekomen, indien zij tot het bereiken van de leeftijd van 65 jaar recht op weduwenpensioen zou behouden. Naar de mening van deze leden zal een uitkering ineens ter grootte van het jaarbedrag — waartoe ook de S.E.R. adviseerde — onvoldoende zijn om het gevaar, dat aan een concubinaat de voorkeur zal worden gegeven boven een huwelijk, tegen te gaan. Zij vestigden in dit verband de aandacht op de ongevallenwetten, waarin de uitkering ineens evenzeer is gesteld op 2 maal de jaarrente. Deze leden merkten te dezer plaatse in het voorbijgaan nog op, dat het hun gewenst voorkwam ter bevordering van de uniformiteit een soortgelijke regeling als vorenbedoeld in de Algemene Ouderdomswet op te nemen.

Artikel 16, lid 1, sub b. Met betrekking tot het toekennen van een weduwenpensioen na het overlijden van de vader, wiens huwelijk was ontbonden of nietig verklaard, tot op het tijdstip van hertrouwen van de moeder, merkten dezelfde leden op, dat zich de situatie kan voordoen, dat de moeder hertrouwt en de kinderen niet met haar en haar nieuwe echtgenoot samenwonen. Het kwam hun gewenst voor, ook in een dergelijke situatie een wezenpensioen te verlenen. Zij meenden, dat ook de Sociale Verzekeringsraad enige suggesties in deze richting had gedaan.

Artikel 17, lid 2, 2°. Het was deze leden niet geheel duidelijk, waarom met betrekking tot zieke en gebrekkige kinderen een ander invaliditeitscriterium moet worden gehanteerd dan voor de invalide weduwe. Zij achtten het verkieslijker, in beide gevallen uit te gaan van hetzelfde criterium, d.w.z. van een invaliditeit van 50 pct. Naar hun oordeel was het niet noodzakelijk, het invaliditeitsbegrip ten aanzien van volle wezen geheel te laten aansluiten op dat van de kinderbijslagwetgeving.

Artikel 21. Het had de volledige instemming van deze leden, dat de pensioenen ingevolge de algemene weduwen- en wezenverzekering de wijzigingen in de nationale welvaart zullen volgen, evenals de pensioenbedragen van de Algemene Ouderdomswet. Zij zouden het dan ook op prijs stellen, in verband met de thans voorgestelde regeling te zijner tijd te vernemen, welke ervaringen in de Algemene Ouderdomswet met het aanpassingssysteem waren opgedaan, en meer in het bijzonder, of deze bevredigend waren.

Artikel 30, lid 2. De leden, hier aan het woord, konden zich verenigen met de in dit lid voorgestelde beperking van het wezenpensioen. Zij waren echter van oordeel, dat op deze beperking een uitzondering dient te worden gemaakt voor kinderen, die — ingeval het huwelijk hunner ouders ontbonden is — niet met de moeders samenwonen. Deze leden verwezen te dezer plaatse naar hetgeen zij hadden opgemerkt naar aanleiding van het voorgestelde artikel 16, lid 1, sub b.

Artikel 41, lid 6. Met de opvatting van de Sociale Verzekeringsraad, dat het vanuit een oogpunt van verantwoorde wetgevingstechniek aanbeveling verdient in de algemene weduwen- en wezenverzekering zelf de bepalingen ter zake van de voor deze verzekering geldende premiegrens op te nemen, konden deze leden zich verenigen.

Artikel 46, lid 2. Naar hun mening behoort de zinsnede „gehoord de Sociale Verzekeringsbank” te zijner tijd te worden gewijzigd in „gehoord de Sociale Verzekeringsraad”.

Artikel 72. In het onderhavige artikel is sprake van een algemene maatregel van bestuur, bedoeld in de Algemene Ouderdomswet. Naar het oordeel van de leden, hier aan het woord, wordt er in het advies van de Sociale Verzekeringsraad terecht de aandacht op gevestigd, dat het merkwaardig is een dergelijk voorschrift op te nemen in de wet betreffende een algemene weduwen- en wezenverzekering. Zij meenden, dat het aanbeveling zou verdienen de onderhavige materie in de Algemene Ouderdomswet zelf te regelen.

Het wetsontwerp Interim-regeling inzake beperking van samenloop van pensioenen en uitkeringen ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet met renten en uitkeringen ingevolge de Ongevallenwetten, bijslagen op die renten en uitkeringen en toeslagen op renten krachtens de Invaliditeitswet

Artikel 1. Blijkens dit artikel zal bij samenloop van een rente ingevolge de Ongevallenwetten en een uitkering of pensioen ingevolge de algemene weduwen- en wezenverzekering op de rente een korting wordt toegepast, voor zover deze rente of de uitkering krachtens de Ongevallenwetten, vermeerderd met de bijslag, het pensioen of de tijdelijke weduwenuitkering ingevolge de weduwen- en wezenverzekering overtreft. De hier het woord voerende leden achtten zulks een nogal ver gaande beperking. Zij vestigden er de aandacht op, dat de basisrenten ingevolge de Invaliditeitswet onbeperkt zullen blijven doorlopen, hetgeen huns inziens juist is. Zij vroegen zich echter in dit verband af, of het niet beter zou zijn ook een klein gedeelte van de rente krachtens de Ongevallenwetten buiten de beperking te houden. Naar hun oordeel moet deze vraag in bevestigende zin worden beantwoord, weshalve zij in overweging gaven het vorenbedoelde gedeelte te stellen op 10 à 20 pct. Zulks zou ten gevolge hebben, dat ook de weduwe, die een rente krachtens een der Ongevallenwetten geniet, enig voordeel zou hebben van de algemene weduwen- en wezenverzekering. Deze leden achtten de door hen voorgestane regeling ook anderszins te verdedigen, nl. omdat de renten ingevolge de wettelijke ongevallenverzekering verkregen rechten zijn. Voorts kan men, zo voegden zij hieraan toe, een vergelijking maken met de Wet houdende beperking van de uitbetaling van een overheids-pensioen bij gelijktijdige aanspraak op een pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet. Van het A.O.W.-pensioen kan immers eveneens — en naar de mening van deze leden zeer terecht — 20 pct. buiten de beperking blijven.

Artikel 1, lid 1. Deze leden verklaarden het niet eens te zijn met het advies van de Sociale Verzekeringsraad om niet de uitbetaling, doch het recht op rente te beperken.

Artikel 3. De hier het woord voerende leden vestigden de aandacht van de Regering op de ter zake van dit artikel door de Sociale Verzekeringsraad gemaakte opmerkingen. Weliswaar hadden zij niet de indruk, dat de bepaling van dit artikel de uitwerking zal hebben, welke de Sociale Verzekeringsraad vreest, doch zij stelden het wel op prijs te gelegener tijd de opvatting van de Regering te dezer zake te vernemen.

Verspreide opmerkingen

Dekking van de kosten van de voorgestelde verzekering uit het overschot van het Ouderdomsfonds achtten sommige leden in zoverre minder gewenst, dat dusdoende het gevaar ontstaat, dat de bevolking zich in onvoldoende mate zal realiseren, welke lasten zij ingevolge deze verzekering te dragen zal krijgen.

Verscheidene leden hadden met belangstelling kennis genomen van hetgeen de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid a.i. bij de openbare behandeling van deze wetsontwerpen in de Tweede Kamer had opgemerkt over de positie van de Raden van Arbeid. Zij verklaarden er vrede mede te hebben, dat vooralsnog de status van deze Raden ongewijzigd blijft. Wel wilden zij gaarne vernemen, hoe de bewindsman oordeelt over het geruime tijd geleden door de Sociale Verzekeringsraad over de positie van de Raden van

Arbeid uitgebrachte advies (*Handelingen-Tweede Kamer* dezer zitting, blz. 3630, linkerkolom).

Enige leden merkten ten slotte reeds thans op, dat zij weinig sympathiek stonden tegenover het denkbeeld een regeling in het leven te roepen, krachtens welke op de weduwnpensioenen der ambtenaren in verband met de aanspraken ingevolge de algemene weduwen- en wezenverzekering een korting zal worden toegepast. Zij stelden zich voor hun standpunt te dezen omstandig uiteen te zetten, wanneer een ontwerp van wet, als waarop de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid a.i. bij de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer over de

thans aan de orde zijnde ontwerpen van wet het oog had, in deze Kamer ter discussie zal zijn (*Handelingen* dezer zitting, blz. 3623, linkerkolom).

Vastgesteld 18 maart 1959.

RUPPERT (*voorzitter*)
VAN BRUGGEN
OOSTERHUIS
WITTEVEEN
MIDDELHUIS.